

Evaluering av bruken av forskergrupper ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo

1. Bakgrunn. Mandatet for evalueringen

I årene 2005 – 2007 ble det opprettet åtte forskergrupper ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Forskergruppene har følgende tema:

- internasjonale relasjoner (etablert 2005)
- marked, innovasjon og teknologi (etablert 2005)
- menneskerettigheter og utvikling (etablert 2005)
- naturressursforvaltning, senere kalt naturressursrett (etablert 2005)
- individer, kultur og samfunn (etablert 2005)
- konstitusjonelle studier (etablert 2005)
- samfunnskontroll og rettssikkerhet (etablert 2006)
- rett, samfunn og historisk endring (etablert 1.1.2008)

Retningslinjer for forskergruppene ble fastsatt av dekanus i mars 2005. Av disse framgår at formålet med forskergruppene er å styrke kvaliteten og omfanget av forskningen gjennom å bl a:

- styrke forskningssamarbeidet ved fakultetet
- legge til rette for mer systematisk forskningsledelse
- skape attraktive og fruktbare fagmiljøer for nyrekruttede forskere og seniorforskere
- skape plattformer for eksterntfinansiert forskning og for eksternt forskningssamarbeid

Fakultetet har opplyst at det har vært lagt vekt på at gruppene skulle være tematiske og skape forskningsmiljøer på tvers av instituttgrensene og videre at det har vært oppnevnt forskningsledere for hver gruppe med ansvar for aktiviteter, fremdrift og rapportering. Det har ikke vært noen plikt for forskerne ved fakultetet å delta i forskergrupper. Deltakelse i forskergrupper er helt frivillig.

Forskergruppene opprettes etter søknad ved beslutning av dekanus for en periode på fire år.

Retningslinjene angir at evaluering av forskergruppene skal skje ved utløpet av fireårsperioden. Formålet med evalueringen skal i følge retningslinjene være å gi grunnlag for å ta stilling til om forskergruppene skal gjenopprettes for en ny fireårsperiode.

For å vurdere fakultetets bruk av forskergruppene har fakultetet oppnevnt et evalueringspanel bestående av følgende personer:

- Professor Boel Flodgren, Lunds universitet (leder)
- Professor Vagn Greve, Copenhagen Business School (CBS)
- Professor Pia Letto-Vanamo, Helsingfors universitet
- Professor Palle Bo Madsen, Aarhus universitet
- Professor Ernst Nordtveit, Universitetet i Bergen

Palle Bo Madsen og Vagn Greve har deltatt i den evaluering av norsk rettsvitenskap som nylig ble gjennomført av Norges Forskningsråd. Rapport fra det evalueringspanelet som gjennomførte denne evalueringen (*Rettsvitenskapelig forskning i Norge. En evaluering*), ble presentert i desember 2009. Palle Bo Madsen var leder for det panelet som foretok den nevnte evalueringen.

Vår evaluering gjelder spesifikt bruken av forskergrupper og vi bygger vår vurdering på

- egenevalueringer fra forskergruppelederne og institusjonslederne
- svar på utsendte spørsmålsformular til forskergruppene og til de ansatte forskerne
- årsrapporter fra forskergruppene
- utvalgte strategiske dokumenter fra fakultetet
- Norges Forskningsråds rapport ”Rettsvitenskapelig forskning i Norge” (desember 2009)

Vi har dessuten hatt intervjuer på ca. en times varighet med de respektive forskergruppelederne. I noen tilfelle møtte en erstatte for forskergruppelederen og i et par tilfelle, der det var aktuelt med skifte av leder, møtte to forskergruppeledere.

Med utgangspunkt i de fastsatte retningslinjene og det øvrige materialet, har panelet hatt som oppdrag å vurdere *om opprettelsen av forskergrupper har bidratt til å styrke kvaliteten og omfanget av forskningen ved fakultetet*. Fakultetet har uttrykt forståelse for at det er åpenbart at dette vil være en kompleks vurdering og en problemstilling som ikke nødvendigvis lar seg besvare på en enkel eller entydig måte for den enkelte forskergruppe.

Panelets vurderinger har tentativt blitt gjort gjennom behandlingen av en rekke delspørsmål til forskergruppens arbeid, nemlig følgende:

- Har forskergruppen bidratt til å styrke kvaliteten på og omfanget av forskningen innenfor forskningsgruppens tematiske område på fakultet og i norske, nordiske eller internasjonale forskningsmiljøer? Har forskergruppens tematiske definisjon og avgrensning fungert på en fruktbar måte?
- Har forskergruppen bidratt til å styrke forskningssamarbeidet mellom ulike miljø ved fakultetet?
- Er det gjennom forskergruppens arbeid skapt attraktive og fruktbare fagmiljøer for rekrutter og seniorforskere og med deltakelse fra flere (juridiske) fag? Har forskergruppene bidratt til å legge forholdene til rette for faglig utvikling og progresjon for de ansatte i rekrutteringsstillinger?
- Har forskergruppen lagt til rette for en mer systematisk forskningsledelse på sitt felt?
- I hvilken grad deltar gruppen i og/eller har selv vært med på å skape nordiske og internasjonale forskernettverk? Deltar gruppens medlemmer i tilstrekkelig grad ved nordiske og internasjonale forskningskonferanser? Har gruppen og gruppens medlemmer i tilstrekkelig grad vært profilert i forhold til de nordiske og internasjonale forskningsmiljø, nettverk og konferanser innenfor sine områder?

- Er gruppens publiseringsfrekvens og bruk av publiseringskanaler tilfredsstillende, vurdert ut fra gruppens forskningstema og størrelse?
- Har forskergruppen bidratt til formidling og profilering av fagmiljøet utad?
- Har forskergruppen søkt om og fått ekstern finansiering av sin forskning, og har forskergruppen inngått i eksternt finansiert forskningssamarbeid?
- Har forskergruppen hatt fornuftige rammevilkår for sitt arbeid?

Evalueringspanelet har hatt møter for intervjuer med forskergrupelederne den 23.-24. august 2010 og for felles diskusjoner og slutføring av denne rapporten den 8. oktober 2010, begge ganger i Oslo. Dessuten har vi hatt skriftutveksling etter møtene.

2 Forskergruppen Internasjonale relasjoner

2.1 Hovedtrekk i gruppens egenrapportering, egenrapportering fra lederen for Institutt for offentlig rett, spørsmålsformular med svar fra fakultetets forskere, årsrapporter, rapporten fra Forskningsrådet samt intervju.

Forskergruppen for internasjonale relasjoner ble opprettet i august 2005. Gruppen har Institutt for offentlig rett som sitt verts-institutt. I tiden 2005-2010 har Ole Kristian Fauchald vært leder for gruppen, med unntak for studieåret 2006-07 da gruppen ble ledet av Marius Emberland. Fra og med høsten 2010 har Fauchald gått av som leder og i stedet har Geir Ulfstein tiltrådt. Da gruppen ble etablert fantes det ikke noe klart ”program”, men hovedtemaet ble oppgitt å være ”ansvar for og håndheving av folkerettslige forpliktelser, med spesielt fokus på miljø, menneskerettigheter og handel”. Gruppen har deretter etablert tre undergrupper, som har vært satsningsområdene i 2005-2010, nemlig 1) International Tribunals, 2) Transnational Corporations in a Globalised Economy: Transnational Law as a Response to Common Challenges, 3) Legal and Political Theory of International Law.

Forskergruppen er stor. De faste ansatte utgjør 17 personer, hvorav 13 er professorer. Det fleste er knyttet til Institutt for offentlig rett men flere har sin hjemstavn på Institutt for privatrett eller Senter for menneskerettigheter. Tretten doktorander inngikk ved rapporteringstidspunktet i forskergruppen. Totalt var førti personer opptatt som medlemmer i forskergruppens pr 1. juni 2010. Alt i årsrapporten for 2006 skriver rapportøren (trolig Marius Emberland) at forskergruppen synes å være for stor og emnemessig for spredt, samt tematisk for altomfattende og at en derfor burde vurdere om forskergruppen skulle deles inn i mindre grupper eller om det burde opprettes to forskergrupper i stedet. Noen slik oppdeling har ikke skjedd. I dag finnes et ønske hos undergruppen Transnational Corporations om å bli en egen selvstendig forskergruppe.

Vitenskapelige konferanser, seminarer, workshops og lignende synes å ha økt i antall etter at gruppen ble opprettet, og skjer i blant sammen med internasjonale samarbeidsparter ved ulike utenlandske universiteter. Ut over disse aktivitetene har gruppen også arrangert noen gjesteforelesninger, ofte i form av såkalte folkerettslunsjer. Folkerettslunsjer blir holdt hver uke og der diskuteres forskningsresultater, emneovergrepene spørsmål i forskningsprosjekter og det

etableres også kontakter med eksterne miljøer som departementer og praktikere. Lunsjmøteprogrammet legges ut på forskergruppens hjemmeside.

Det fremgår at forskerne synes at medlemskapet i forskergruppen er viktig for å holde seg à jour med et større område enn deres egne forskningsområde og for å få et nærmere samarbeid med andre innenfor området.

Gruppen har fått NFR-finansiering (2007-2011) for bl.a. prosjektet "International Tribunals" (finansieringen omfatter en PhD-stipendiat) og det flervitenskapelige prosjektet "Should States Ratify Human Rights Conventions?" (2009-2012) (finansieringen omfatter to postdoktorstillinger samt gjesteforskere, de siste finansierte av Centre for Advanced Study). Nylig (2010-2012) har ytterligere ett NFR-finansiert prosjekt, nemlig "Sustainable Companies" kommet til (finansieringen omfatter to postdoktorstillinger og fire vit.ass.-stillinger). Noe ekstern finansiering ut over dette forekommer også.

Gruppen har et omfattende internasjonalt nettverk.

Hvorvidt og i hvilken grad publisering av vitenskapelige arbeider direkte kan knyttes til gruppens arbeid er vanskelig å avgjøre. I svarene fra forskerne i spørsmålsformularet fremgår det at flere forskere, som deltar i forskergrupper, ikke synes at dette har hatt betydning for deres egen forskning. Det synes likevel ut fra det skriftlige materialet som om forskerne opplever arbeidet i forskergruppen som positivt for publiseringsfrekvensen. Elleve doktorander har disputert innenfor rammen av forskergruppen og av disse har seks fått sin avhandling publisert på internasjonale forlag.

Forholdet til vertsinstituttet, Institutt for offentlig rett, fungerer bra. Fra instituttledelsen blir rapportert at "velfungerende forskergrupper koster", ettersom gruppen ikke har noen særskilt finansiering (bortsett fra et mindre bidrag, se nedenfor) og administrasjonen av forskergruppen tar mye tid og energi fra lederen, som er professor ved Institutt for offentlig rett. Videre synes instituttledelsen at forskergrupper er sårbare innretninger ettersom de er oppbygde rundt særskilt drivende enkeltprofessorer som ikke så lett kan erstattes. Hva gjelder stipendiatene synes instituttledelsen at det er en fordel med forskergrupper for at en der kan tilby stipendiaten et aktivt og relativt bredt fagmiljø med strukturert seminarvirksomhet. En stor ulempe, sett fra stipendiatenes perspektiv, er imidlertid at de stipendiatene som har et forskningsområde som ikke faller innenfor de tematiske områdene for en forskergruppe, i blant kjenner seg marginaliserte.

Av materialet og intervjuene fremtrer følgende fordeler med forskergruppene: Forskergruppene gir en formell struktur for samarbeid. Forskergruppene eksistens har bidratt til at forskningen innenfor fagområdet har økt og har fremmet de internasjonale kontaktene og kommunikasjonen mellom forskerne både internt og eksternt. Videre fremgår det at det oppfattes som positivt at fakultetet tillater forskergruppene å drive sin virksomhet på en fleksibel måte. En mener at de tidligere høye "barrierene" mellom Institutt for offentlig rett og Institutt for privatrett har forsvunnet og kontakten mellom disse to instituttene har blitt bedre som et resultat av forskergruppene, som går "på tvers" av instituttgrensene. En mener også at det er nødvendig å danne forskergrupper i vår tid der økonomisk støtte til juridisk forskning stort sett bare gis til større, tverrvitenskapelige prosjekter. Det kom også fram den oppfatningen at forskerne ved

fakultetet generelt ennå ikke er dyktige nok til å søke penger og å drive store forskningsprosjekter i havn. En ønsker å bli bedre på dette og synes at forskergruppene gir et godt grunnlag for dette.

I materialet og intervjuene nevnes som forhold som kan forbedres at en synes at forskergruppen burde få sterkere støtte fra fakultetet og bli mer involvert i forskningsspørsmålene, samt at fakultetet burde bygge opp en rådgivningskompetanse for dem som vil søke forskningsstøtte fra EUs rammeprogram, slik at de kan få hjelp rent administrativt med dette.

Man ser det som en ulempe at tilsettingsprosessen for nye medarbeidere går fra fakultetet til instituttet – og ikke involverer forskergruppene – noe som er frustrerende for forskergruppene. Det er videre frustrerende at det tar så mye tid å være leder for forskergruppen. Ole Kristian Fauchald har fått lederskapsutdanning i universitetets regi, noe han synes har vært bra.

En av de største frustrasjonene hittil har vært arbeidet med den nye internett-siden for fakultetet. Gruppen hadde tidligere en hjemmeside på engelsk. Det får en ikke ha nå fordi fakultetet har bestemt at fakultetets og dermed gruppenes hjemmeside skal være på norsk. Det er for tiden ikke mulig å lage en hjemmeside med engelsk tekst.

Om lederskaps spørsmålet fremgår det av materialet og intervjuene at lederskapet handler om å være tilretteleggende og inspirerende. Som leder har en begrensede muligheter til å motivere; det burde finnes bedre mulighet til å gi ”gulrøtter”, dvs å ha positive virkemiddel for å lede gruppen. I forhold til instituttene er gruppelederopp-gaven å være ”brobyggende”. Men forskergruppene er ikke særskilt robust organiserte. Det avhenger helt av lederen om gruppen fungerer eller ikke. I denne gruppen har lederskapet ikke lyktes i få i stand sampublisering i noen større utstrekning. Videre synes en at spørsmålet om reduksjon av undervisningsplikten for dem som leder forskergrupper burde få en bedre løsning. I dag får en 25 000 kr for å være forskergruppeleder. Pengene kan lederen anvende til egne utgifter (f eks reiser), men lederen kan også la pengene gå til gruppen.

I underlaget fremgår en oppfatning om at det fremdeles er behov for instituttene. Det er således ikke slik at oppretting av forskergrupper skal sees som starten på avvikling av systemet med institutt.

2.2 Sammenfattende vurdering av forskergruppen for Internasjonale Relasjoner

- a) Styrket kvalitet og økning av forskningen innenfor dette området på fakultetet og i norske, nordiske og internasjonale forskningsmiljøer? Den tematiske definisjonen og avgrensningen?

Forskergruppen framstår som for stor i sin nåværende form og det gjelder også gruppens tema. Det synes mer å være tale om et nettverk enn om en egentlig forskergruppe. Problemet med at gruppen er så stor og temaet så bredt, deler denne gruppen med andre grupper og vi har et forslag til løsning på dette problemet nedenfor under ”Alminnelige synspunkter”, som går ut på at deltakerne gis ulike ”roller” i gruppen. Innenfor den aktuelle gruppen ønsker undergruppen Transnational Corporations å bli skilt ut til en egen forskergruppe, hvilket kan være en god idé. Om resten av gruppen skal fortsette som en forskergruppe, hvilket det finnes mye som talar for, kan en overveie å klargjøre de ulike deltakernes roller og engasjement (mer eller mindre aktive

innenfor gruppen) og arbeide for at det finnes samlende forskningstema der alle aktive kan medvirke.

Det allmenne inntrykket er at forskergruppen Internasjonale Relasjoner har ført til en økt aktivitet når det gjelder konferanser, workshops, seminarer og lunsjmøter innenfor dette fagområdet. Alle vi talte med var i grunnen positive til de aktivitetene og mulighetene for tversgående forskningssamarbeid som forskergruppen skaper. Vår samlede oppfatning er at denne økte aktiviteten og positive innstilling til forskergruppen i sin tur har ført til økt vitalitet og kvalitet i forskningen på dette området.

b) Har forskergruppen styrket samarbeidet mellom ulike miljøer ved fakultetet?

Forskergruppen har uten tvil hatt positiv betydning for det økte samarbeidet mellom Institutt for privatrett og Institutt for offentlig rett, som flere forteller om.

c) Har forskergruppen skapt mer attraktive og fruktbare miljøer for rekrutter og seniorforskere?

Stipendiatene synes uten tvil å være den gruppen ansatte som har den største umiddelbare nytte av at det finnes forskergrupper. De får gjennom dette et større miljø og har en naturlig plattform for å dels presentere sin egen forskning, dels ta del i andres presentasjoner på en mer strukturert og kvalitetsskapende måte. Doktorander med tilhørighet til denne forskergruppen har vært produktive og framgangsrike (elleve har disputert siden forskergruppen ble opprettet og flere har fått sine avhandlinger publiserte på internasjonale forlag). Også eldre forskere har fått tilgang til et tverrvitenskapelig miljø og selv om en del forskere mener at deres egen forskning ikke har blitt påvirket nevneverdig av deltagelsen i forskergruppen, sier likevel de fleste, herunder forskergrupelederne, at deltakelsen i forskergruppen har vært positivt.

d) Betydning for mer systematisk forskningsledelse?

Lederen fremhevet at det var både stimulerende og krevende å lede denne forskergruppen. Han hadde selv gått Universitetet i Oslos lederskapsutdanning, noe han fant verdifullt. At forskergruppene legger fokus på lederoppgaven er tydelig, selv om de ressurser fakultetet har lagt til forskerlederen er svært små. Det er vår oppfatning at når forskningen organiseres i forskergrupper som nå ved fakultetet i Oslo, så innebærer det et fokus på og en styrkning av lederevner og dermed en systematisk utvikling av lederfunksjonen i forskerverdenen mer generelt, noe som er positivt. Det gir mulighet for entusiastiske og motiverte forskningslederemner å bli prøvet og for å identifisere og utvikle lederemner. At lederen for denne forskergruppen nå trekker seg for å få mer tid til forskning er ikke noe som i og for seg står i motsetning til det som er sagt her.

e) Eksterne forskernettverk?

Forskergruppen har et bredt internasjonalt nettverk, noe som i stor utstrekning allerede fantes da gruppen ble dannet. Tilhørigheten til forskergruppen regnes for å ha økt prestisjen hos den enkelte forskeren, noe som i sin tur gjør det enda lettere å utvikle og beholde et kvalifisert internasjonalt forskernettverk.

f) Publiseringfrekvens? Publiseringskanaler?

Hvorvidt deltakelse i forskergruppen direkte har påvirket publiseringfrekvensen eller publiseringskanalene har vi vanskelig for å ha noen velbegrunnet oppfatning om.

g) Formidling? Profilering?

Flere av gruppens medlemmer har en svært utadrettet profil. Av svarene i spørsmålsskjemaet fremgår det at det ved folkerettslunsjene er en del eksterne deltakere, eksempelvis ambassadører, representanter for Røde Kors m fl. Formidling og spredning av gruppens forskningsresultater synes således å være tilfredsstillende.

h) Ekstern finansiering?

Her forteller forskergruppelederen at en ikke har vært så framgangsrrike som en hadde håpet, men det virker likevel på oss i panelet som om den eksterne finansieringen, ikke minst for doktorander og postdoktor-stipendiater har økt på grunn av forskergruppens eksistens. Det påvises også at det for ekstern finansiering i dag ganske enkelt er et krav at søknader er bredere og inneholder emneoverskridende spørsmålsstillinger og at forskergruppen på den måten er en forutsetning for å oppnå ekstern finansiering i det hele.

i) Rimelige rammevilkår for forskergruppen?

Det har fra begynnelsen aldri vært hensikten at forskergruppen skulle være en selvstendig administrativ enhet. I stedet ligger administrasjonen og personalansvaret framfor alt på vertsinstituttet, som for gruppen Internasjonale Relasjoner er Institutt for offentlig rett. En viss administrasjon faller likevel på forskergruppelederen. De mange ulike administrative nivåene (universitet, fakultet, institutt, faggruppe og forskergruppe) gjør det ikke helt lett å identifisere hvem som avgjør hva og hvor lederansvaret i virkeligheten ligger. Dessuten synes vi at, i alle fall så langt det gjelder Internasjonale Relasjoner, som selv etter en eventuell utskillelse av en undergruppe, utgjør en stor forskergruppe, bør forskergruppelederen få en mer sjenerøs avlastning fra andre plikter.

3 Forskergruppen Marked, innovasjon og teknologi (CeRMIT)

3.1 Hovedtrekkene i gruppens egenrapportering, egenrapportering fra lederen av Institutt for privatrett, spørsmålsformular med svar fra fakultetets forskere, årsmeldinger, rapporten fra Forskningsrådet og intervju.

Forskergruppen Marked, innovasjon og teknologi (CeRMIT) ble opprettet i mars 2005. Gruppen har Institutt for privatrett som sitt vertsinstitutt. Gruppen har vært ledet av Hans Petter Graver fra starten og inntil høsten 2007, deretter av Olav Kolstad fra høsten 2007 til september 2009, og siden av Ole-Andreas Rognsted og Erling Hjelmeng. Gruppen ble etablert med tre hovedinnsatsområder: 1) innovasjon og konkurranse, 2) offentlig sektor i markedet, og 3) informasjons- og teknologimarkedet. Arbeidet innenfor gruppen har vært preget av

gjennomføringen av to store forskningsprosjekter: MACINSOC og Markedsstatsprosjektet. Det første ble slutført i 2009, mens det siste ventes slutført ultimo 2011. Gruppen har innlevert søknad til NFR om et tredje prosjekt: Remedies and Law Enforcement. Gruppen har primært hatt deltakere fra Institutt for privatrett (og Institutt for rettsinformatikk før det ble slått sammen med Institutt for privatrett) og har således ikke bidratt nevneverdig til samarbeid på tvers av instituttgrensene. Det har likevel vært noe deltakelse fra Senter for europarett. Sampublisering på tvers av instituttgrensene har ikke økt gjennom gruppens arbeid.

De første årene gikk samarbeidet i forskergruppen godt, men i tidens løp har gruppen opplevd en økt grad av splittelse, i det forskningen har vært konsentrert innenfor to hovedgrener: Konkurranserett/EØS-rett på den ene side og immaterialrett på den andre side. De felles aktivitetene som har vært, og som har profilert miljøet også internasjonalt, har primært vært knyttet til de enkelte prosjekter. Gruppen har blitt for stor og med for spredte interessefelt til at en realistisk kan samle alle medlemmene om felles faglige aktiviteter. På prosjektnivå har det imidlertid vært en vellykket integrering mellom fast ansatte og stipendiater.

Forskergruppen består pr. 1. juni 2010 av 8 faste ansatte vitenskapelige medlemmer (herav 7 professorer) samt en postdoktor og 5 stipendiater. Med et enkelt unntak kommer alle fra Institutt for privatrett.

Der har innenfor forskergruppen siden den ble opprettet vært gjennomført en hel del faglige lunsjmøter, seminarer, workshops, gjesteforelesninger og konferanser. Enkelte av disse har karakter av faste faglige arrangementer, herunder Forum for konkurranserett (2-3 ganger hvert semester) samt de ukentlige lunsjmøtene.

Forskergruppen har oppnådd NFR-finansiering av to prosjekter: "Markets and competition in the society of knowledge" (2003-2009) og "Mellom demokratisk styring, effektiv konkurranse og avtalefrihet i markedsstaten" (2007-2011), herunder finansiering av en doktorgradsavhandling og et postdoktor-stipend. I tillegg til dette er prosjektene Universitetet i Oslo-finansierte. Andre prosjekter er delvis eksternfinansierte i samarbeid med to advokatfirmaer. Gruppen har gode erfaringer med ekstern finansiering, men ser samtidig avhengigheten av eksterne prosjektmidler som den største trussel mod forskergruppen.

Publiseringsnivået for forskergrupped medlemmene har gjennomgående vært høyt, men hvorvidt og i hvilket omfang organiseringen i en forskergruppe i seg selv – ved siden av prosjektgruppene – har bidratt til et økt faglig aktivitetsnivå, herunder publisering av vitenskapelige arbeider, er vanskelig å avgjøre. For CeRMITs del har aktiviteten videre vært nedadgående i de siste årene.

Denne forskergruppe er den eneste, som er forankret i Institutt for privatrett, og gruppen opplever, at det ytes god og effektiv støtte fra Institutt for privatrett. Den ene av forskergruppens nåværende ledere er samtidig instituttleder på Institutt for privatrett.

Den største fordel ved forskergruppen kunne ha vært – som tanken opprinnelig var – at det ble forsket og samarbeidet på tvers av institutter og tradisjonelle faggrenser. Dette har imidlertid ikke helt lykkes i praksis, i det det etterhånden har dannet seg flere undergrupper. I virkeligheten er det snarere tale om flere *prosjektgrupper* enn om en enkelt forskergruppe. De enkelte prosjektgrupper eller undergrupper arbeider hver for seg, og det er ingen fellesprosjekter, som

samler hele forskergruppen. De enkelte prosjekter/prosjektgrupper er likevel tverrfaglige. Det diskuteres internt, om forskergruppen har blitt for bred.

Prosjektene/prosjektgruppene kunne trolig også ha vært gjennomført uten forskergruppen, men forskergruppen har muligens vært et "springbrett" for dannelsen av disse. Innenfor forskergruppen er det to store prosjekter i gang (Markedstatsprosjektet og MACINSOC), og en søker penger til et tredje (Remedies-prosjektet).

En forskergruppe er kanskje en styrke med tanke på å oppnå ekstern finansiering. Forskerne føler ikke at de eller deres forskning blir dirigert eller styrt av de eksterne finansieringskildene.

Forskergruppen CeRMIT har visse skjæringsflater mot den forskning som skjer på Senter for Europarett. Det var en samlet oppfatning at en samlet fysisk lokalisering er viktig for en forskergruppe, men i den forbindelse er det et dilemma, at flere personer er medlem i flere grupper.

Forskergruppens representanter var i tvil om, hvorvidt det fremover var behov for denne forskergruppen i sin nåværende form. En overveide og var parat til en diskusjon om en eventuell oppdeling i mindre grupper.

3.2 Sammenfattende vurdering av forskergruppen CeRMIT

- a) Styrket kvalitet og økning av forskningen innenfor dette området på fakultetet og i norske, nordiske og internasjonale forskningsmiljøer? Den tematiske definisjonen og avgrensningen?

Det alminnelige inntrykket er at forskergruppen CeRMIT har ført til en økt aktivitet når det gjelder konferanser, workshops og seminar innenfor dette emneområdet. Hvorvidt omfanget og kvaliteten av forskningen også har økt som en følge av forskergruppens eksistens, er det vanskeligere å måle. Forskergruppen fungerer tydeligvis ikke lengre som en enhet, og den bør derfor gjennomtenke sin identitet. Enten må gruppen vende tilbake til sin opprinnelige idé og arbeide mer målrettet med å skape et miljø på tvers av konkurranseretten og immaterialretten, eller så må gruppen splittes opp.

- b) Har forskergruppen styrket samarbeidet mellom ulike miljøer ved fakultetet?

Forskergruppen, som altoverveiende er en Institutt for privatrett-gruppe, kan ikke sies å ha bidratt avgjørende til økt samarbeid mellom instituttene. Det beskjedne samarbeid, som har skjedd med Senter for europarett har mer personrelatert karakter og kunne vært etablert uavhengig av forskergruppens eksistens.

- c) Har forskergruppen skapt attraktive og fruktbare miljøer for rekrutter og seniorforskere?

Inntrykket er at forskergruppen har bidratt til å skape tettere relasjoner mellom de faste ansatte vitenskapelige medarbeidere og ansatte i rekrutteringsstillinger. Denne gevinsten for miljøet har likevel vært varierende og er trolig også i betydelig grad både fag- og personavhengig.

d) Betydning for mer systematisk forskningsledelse?

De nåværende ledere av forskergruppen har vurdert det som mest formålstjenlig å utvikle forskningen innenfor fagene gjennom målrettede enkeltprosjekter og har ikke engasjert seg i å forsøke å gjenskape den opprinnelige forskergruppen. Der er ingen tvil om, at det siste ville kreve en mer systematisk forskningsledelse. Dersom en velger å konsentrere seg om relativt snevre prosjekter, som er mer ”naturlig” sammenknyttet på forhånd, vil en egentlig forskningsledelse trolig være mindre påkrevd – men den nåværende forskergruppens tematiske avgrensning (og dermed gruppens uforandrete eksistens) vil være tilsvarende vanskelig å forsvare.

e) Forskernettverk?

Forskergruppens medlemmer deltar i tre nordiske nettverk, hvilket de sannsynligvis ville ha gjort under alle omstendigheter. De aktuelle nettverkene er tematisk forskjellige, og det er bare i begrenset omfang et faglig sammenfall mellom de deltakende personer. Den tematiske oppdeling av de nevnte nettverkene avspeiler langt på vei den oppsplitting mellom konkurranserett og immaterialrett, som kan konstateres i forskergruppen. I forhold til disse nettverkene er det uten betydning om den enkelte forsker tilhører en bestemt forskergruppe.

f) Publiseringfrekvens? Publiseringskanaler?

Hvorvidt deltagelsen i forskergruppen direkte har påvirket publiseringfrekvensen eller publiseringskanalene kan vi vanskelig ha noen velbegrunnet oppfatning om.

g) Formidling? Profilering?

Flere av gruppens medlemmer har en svært utadrettet profil og det fremgår at det ved fagseminarene og lunsjene også er noen eksterne deltakere. Formidling og spredning av gruppens forskningsresultater synes således å være tilfredsstillende.

h) Ekstern finansiering?

Forskergruppeledelsen tilkjenner, at en alt i alt har gode erfaringer med ekstern finansiering, både fra NFR og fra samarbeid med advokatfirmaer, men ser samtidig avhengigheten av eksterne prosjektmidler som den største trussel mod gruppen. Dessuten er det ressurskrevende å utforme søknader og følge opp administrativt.

i) Rimelige rammevilkår for forskergruppen?

Det har fra begynnelsen aldri vært hensikten at forskergruppen skulle være en selvstendig administrativ enhet. I stedet ligger administrasjonen og personalansvaret framfor alt på vertsinstittuttet, som for gruppen CeRMIT er Institutt for privatrett. Forskergruppeledelsen – som har personsammenfall med instituttledelsen – gir uttrykk for tilfredshet med den administrative støtten fra Institutt for privatrett.

4 Forskergruppen Menneskerettigheter og utvikling

4.1 Hovedtrekkene i gruppens egenrapportering, egenrapportering fra lederen av Institutt for privatrett, spørsmålsformular med svar fra fakultetets forskere, årsmeldinger, rapporten fra Forskningsrådet og intervju.

Forskergruppen Menneskerettigheter og utvikling ble opprettet i 2005, og gruppen har Norsk senter for menneskerettigheter (NCHR) som sin vertsinstitusjon. I hele perioden siden etableringen har Bård A. Andreassen vært leder av forskergruppen. Gruppens hovedsatsninger har vært knyttet til studier av forskjellige sett av rettigheter med fokus på sammenhengen mellom menneskerettigheter og utviklingsarbeid. Formålet har vært å bringe sammen forskere med interesse for disse temaer, å skape et forsknings- og diskusjonsforum og å initiere søknader om eksternfinansiering av forskningsprosjekter – og det er gruppens styrke at den har samlet personer med felles forskningsinteresser. På den annen side er det for variabel deltakelse fra gruppemedlemmenes side, og medlemmene deltar stort sett bare i det, som de er spesielt interesserte i. Gruppen er svært avhengig av forskningslederens initiativer og av den tid som blir brukt på lederfunksjonen.

Forskergruppen består pr. 1. juni 2010 av 6 faste vitenskapelig ansatte (herav 5 fra NCHR og 1 fra Avdeling for kvinnerett ved Institutt for offentlig rett), 3 stipendiater samt 15 eksterne medlemmer (herav 7 fra NCHR, men enkelte også fra andre fakulteter og andre institusjoner i Norge samt fra utlandet). Forskergruppens arbeidsspråk er engelsk.

Forskergruppen har gjennomført – og gruppens eksistens har økt mulighetene for å kunne gjennomføre – en del workshops, seminarer, konferanser og liknende, og det planlegges flere hvis forskergruppen videreføres. Forskergruppen har dessuten fremmet internasjonal nettverksbygning og samarbeid med velansette internasjonale forskningsmiljøer og menneskerettslige institusjoner. Medlemmene av gruppen har således et utstrakt samarbeid internasjonalt, hvorav en del likevel trolig ville ha funnet sted også uten forskergruppens eksistens.

Forskergruppen har gjennomført flere prosjekter, og flere av gruppens forskere har vært finansiert av NFR-midler. Spesielt to internasjonale prosjekter kan pekes ut som NFR-finansierte: "Human Rights, Power and Civic Action" (2008-2010) og "Right to Food" (fra 2005). Dessuten finnes flere prosjekter, som er ekstern finansierte fra andre kilder, herunder i et forholdsvis begrenset omfang fra internasjonale organisasjoner og andre utenlandske kilder. Innenlands har gruppen kanskje bedre finansieringsmuligheter fra UD og andre departementer.

Hvorvidt og i hvilket omfang forskergruppen har ført til en økt publiseringsfrekvens, er vanskelig å ta stilling til. Arbeidet i gruppen har ikke i særlig grad ført til endringer i publiseringsmønsteret.

Forskergruppen har fått støtte fra vertsinstitusjonen, d.v.s. Norsk senter for menneskerettigheter (NCHR) til regnskapsføring o.l. samt et mindre bidrag i fakultetsstøtte. Satsningen fra fakultetet oppleves ikke som strategisk eller målrettet, og midlene til drift mv er for små, og lederen får for lite administrativ støtte. Det oppleves heller ikke at fakultetet har en tilstrekkelig klar idé med forskergruppelederens rolle.

Den største fordel ved forskergruppen er angivelig at en har fått kontakt og samhandling med andre på fakultetet. En har fått et forum, hvor en kan møtes. Dessuten har en fått tildelt økonomiske midler fra fakultetet og fra Forskningsrådet, noe som bl.a. har gitt bedre mulighet for internasjonalt samarbeid. Forskergruppen har også et samarbeid med det medisinske fakultet om retten til mat som en menneskerett.

På minussiden taler det, at forskergruppelederen ikke har noen formell stillingsbeskrivelse eller kompetanse. Fakultetet burde gjøre mer for å definere lederens stilling og burde også tildele lederen flere økonomiske midler til å disponere over. Alt står og faller med forskergruppelederen.

Inntrykket av forskergruppen er generelt positivt, men strukturen kunne være bedre, og dette mener en krever en innsats fra fakultetets side.

Forskergruppen har trolig gitt bedre tilgang til ”politiske” ressurser, men det er vanskelig å si om bevilgninger skyldes forskergruppens eksistens. Personer i gruppen opptrer ofte som søkere i eget navn. Forskergruppen vil søke midler til et nytt prosjekt og en ny PhD-stipendiat neste år, hvis gruppen fortsetter.

Man mener det er behov for forskergruppen, selv om en har et særlig senter for menneskerettigheter, idet noen forskningsområder ellers bare ville kunne videreføres i mindre skala, og idet forskningsgruppen gir bedre mulighet for samarbeid med andre (Institutt for offentlig rett, Medisin etc.) i en særlig institusjonalisert struktur.

Forskergruppen ønskes helt klart videreført.

4.2 Sammenfattende vurdering av forskergruppen Menneskerettigheter og utvikling

- a) Styrket kvalitet og økning av forskningen innenfor dette området på fakultetet og i norske, nordiske og internasjonale forskningsmiljøer? Den tematiske definisjonen og avgrensningen?

Det allmenne inntrykket er at forskergruppen Menneskerettigheter og utvikling har virket som en hensiktsmessig og fruktbar plattform for nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid innenfor dette tema. Forskergruppelederen var svært positiv til de aktiviteter og muligheter for tversgående forskningssamarbeid som forskergruppen gjør mulig. Hvorvidt denne forskergruppens eksistens har ført til økt vitalitet og kvalitet i forskningen er det vanskelig for oss å vurdere. Det må overveies, om forskergruppen med sin nåværende sammensetning er den riktige. En bred deltakerkrets har visse fordeler i forhold til å sikre et bredt og nyansert input, men omvendt synes gruppens evne til å holde sammen å være truet av, at flere personer åpenbart velger ”à la carte” hva de vil delta i. Se nedenfor under Alminnelige synspunkter.

- b) Har forskergruppen styrket samarbeidet mellom ulike miljøer ved fakultetet?

Forskergruppen har med stor sannsynlighet hatt betydning for økt samarbeid og nettverksbygning så vel innenlands mellom forskjellige fakulteter og institusjoner som i forhold til utenlandske og internasjonale parter. Internt på fakultetet har forskergruppen – så sterkt forankret som den er i

NCHR – derimot ikke hatt nevneverdig betydning for samarbeidet mellom de forskjellige miljøer ved fakultetet.

- c) Har forskergruppen skapt attraktive og fruktbare miljøer for rekrutter og seniorforskere?

Det vurderes slik at forskergruppen har vært en viktig og bevisst aktør i arbeidet med å skape bedre fagfellesskap mellom fast vitenskapelig ansatte og stipendiater. Gruppen har også tatt med gode og interesserte masterstudenter på møter og seminarer.

- d) Betydning for mer systematisk forskningsledelse?

Lederen for denne forskergruppen fortalte at det var både stimulerende og tyngende å være leder av forskergruppen. Lederfunksjonen er lite institusjonalisert og kommer i tillegg til andre oppgaver, og lederen savner insentiver og støtte til denne funksjon, som i noen grad er i et vakuum. Lederfunksjonen bør defineres bedre, og det var denne gruppelederens oppfatning – som ble uttrykt klarere enn fra noen annen av de intervjuede ledere – at det er behov for en sterkere ledelse av forskergruppen.

- e) Forskernettverk?

Forskergruppen har et bredt internasjonalt nettverk og et utstrakt internasjonalt samarbeid, men det kan være vanskelig å skille mellom det samarbeidet som også ellers ville ha funnet sted, og det samarbeidet som i hovedsak skyldes forskergruppen. Den økte muligheten for at holde seminarer og workshops mv må likevel antas å ha bidratt til å bygge opp eller vedlikeholde et internasjonalt nettverk.

- f) Publiseringfrekvens? Publiseringskanaler?

Hvorvidt deltakelse i forskergruppen direkte har påvirket publiseringfrekvensen eller publiseringskanalene har vi vanskelig for å ha noen velbegrunnet oppfatning om. En kunne likevel kanskje ønske seg en høyere grad av publisering i internasjonale tidsskrifter for denne gruppens vedkommende.

- g) Formidling? Profilering?

Denne forskergruppen har en svært utadrettet profil, så vel innenlands som internasjonalt. Gruppen har mange berørings- og samarbeidsflater til forskjellige andre aktører innenfor de emner som behandles. Formidling og spredning av gruppens forskningsresultater synes således å være tilfredsstillende.

- h) Ekstern finansiering?

Forskergruppen har et bredt register av mulige eksterne finansieringskilder fra så vel inn- som utland. Finansieringsmuligheten er trolig begrenset innenfor NFR, og oppmerksomheten bør derfor i stigende grad rettes mot andre internasjonale finansieringskilder. Dette vil nok forutsette en målrettet oppbakking og administrativ støtte fra fakultetet.

i) Rimelige rammevilkår for forskergruppen?

Det har fra begynnelsen aldri vært hensikten at forskergruppen skulle være en selvstendig administrativ enhet. I stedet ligger administrasjonen og personalansvaret framfor alt på vertsinstituttet, som for gruppen Menneskerettigheter og utvikling er NCHR. En viss administrasjon faller likevel på forskergruppelederen. En klar støtte av ikke minst denne forskergruppelederen samt en klarere definisjon av lederens oppgaver og muligheter vil sannsynligvis kunne virke befordrende for en bedre utnyttelse av mulighetene.

5 Forskergruppen i naturressursrett

5.1 Hoveddrag i gruppens egenrapportering, egenrapportering fra lederen for Nordisk institutt for Sjørett, spørsmålsformular med svar frå fakultetets forskere, årsrapporter, rapporten fra Forskningsrådet og intervju.

Forskergruppen i naturressursrett ble opprettet i vårsemesteret 2005. Forskergruppen er knyttet til Nordisk institutt for sjørett, men har medlemmer også fra Institutt for offentlig rett og Institutt for Privatrett. Hans Christian Bugge har vært leder for gruppen fra starten. Formålet med gruppen var å knytte forskning innenfor miljørett, deler av energiretten og tingsretten, tettere sammen. Det var allerede før forskergruppen ble opprettet, etablert samarbeid om enkelte prosjekter på tvers av disse fagmiljøene og felles faglige diskusjoner hadde vist at det ble arbeidet med parallelle og delvis overlappende emner innenfor de aktuelle fagmiljøene, men med ulike perspektiver.

Målsettingen var å få i gang samarbeid over faggrensene, herunder mellom offentlig rett og privatrett, med sikte på å kvalitetsheve og utvikle pågående forskning, få i gang ny forskning og å utvikle det internasjonale nettverket.

Forskergruppen er relativt stor. Den har 19 medlemmer, av disse er 8 faste vitenskapelig ansatte, en professor em., to postdoktor-stipendiater og 7 stipendiater. I tillegg er oppgitt to ”eksterne medlemmer” fra Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås.

Gruppen har etablert et omfattende internasjonalt nettverk med formelle samarbeidsavtaler med en rekke universiteter i Skandinavia, Europa, USA og Canada. Også universiteter uten formell samarbeidsavtale er med som formelle partnere i prosjektsøknader. Det er videre etablert kontakt med forskere ved en rekke fremstående institusjoner. Forskergruppens leder deltar i styringsgruppen for et nordisk nettverk i miljørett som arrangerer regelmessige workshops for PhD-stipendiater. Alle de faste ansatte deltar i internasjonale grupper. Det er også samarbeid med relevante fagmiljøer i Tromsø og Bergen.

Gruppen har rapportert to større sampublikasjoner og en publikasjon i samarbeid med eksterne forskere. Gruppens medlemmer har vært aktive på nasjonale og internasjonale seminarer og konferanser. Det er rapportert et stort antall publikasjoner knyttet til gruppens virksomhet, omfattende alt fra monografier, artikler i tidsskrifter og antologier, bokkapitler, masteravhandlinger og bokanmeldelser (det er opplyst at en ikke har fullstendig rapportering for 2006). Fire bøker har kommet ut som et resultat av gruppen sitt arbeid.

Gruppen har invitert et stort antall utenlandske gjesteforelesere, i stor grad finansiert gjennom eksterne midler, og har også arrangert internasjonale konferanser.

Gruppens medlemmer har samarbeidet om flere prosjektsøknader og har oppnådd stor ekstern finansiering, først og fremst fra Forskningsrådet. De fagområder gruppen omfatter som naturressurs- og arealforvaltning, energi-, klima- og miljøpolitikk har stor samfunnsmessig interesse nasjonalt og internasjonalt og er relevante i forhold til mange programområder i Forskningsrådet. Forskergruppen gir en gunstig faglig plattform for eksternfinansiering. Gruppen har kunnet etablere en stor aktivitet på grunnlag av eksterne midler. En har i løpet av 6-7 år fått ca. 22 millioner kroner i eksterne midler til forskergruppens fagområde og det meste av dette etter etablering av forskergruppen. En ville trolig ikke kunnet oppnå så stor ekstern finansiering uten forskergruppen. En anser at det utvilsomt har vært en fordel i forhold til Forskningsrådet der søknadene har blitt bedre og fremstått med mer tyngde siden de har vært forankret i en bredt kvalifisert forskergruppe.

Det blir av leder fremhevet som en fordel at forskerne både har tilknytning til sitt institutt og fagmiljøet der og til forskergruppen. En anser at samarbeidet i forskergruppen fungerer godt. Gruppen har hatt en relativt "løs" struktur, men det foregår en diskusjon om samarbeids- og styringsformer i forskningsgruppen. Virksomheten blir i stor grad styrt av de mulighetene som foreligger for ekstern finansiering.

En anser gruppens størrelse som nokså nær det ideelle. En tar ikke sikte på en vesentlig økning, men ønsker å holde aktiviteten på det nivået gruppen er i dag, kanskje med en mindre økning. Rundt 15 – 20 medlemmer synes høvelig. Det er flere som står på postlisten og får informasjon om aktiviteten og deltar på enkelte aktiviteter, men disse blir ikke regnet som medlemmer, selv om de møter på en del aktiviteter.

Faglig sett har utviklinga gått i retning av større behov for samarbeid innenfor de felt som gruppen arbeider med. Det er en alminnelig vurdering at samarbeidet i gruppen har vært faglig sett svært nyttig. Det er klar faglig sammenheng mellom mange av de fagområdene som er samlet i forskergruppen, for eksempel energiproduksjon og miljørett. Lovgivningen går i retning av mer integrert forvaltning. Dette tilsier også en mer tversgående forskning. Det virker klart nok at feltet egner seg for samarbeid.

En har hatt 12 – 15 gjesteforelesere til forskergruppen og det er etablert kontakt med framstående forskere innenfor gruppens fagområde. Internasjonaliseringseffekten har vært omfattende. I tillegg til de kontaktene som forskergruppen etablerer har også de enkelte fagmiljøene sine internasjonale kontakter. Dette gjelder for eksempel rettsøkonomimiljøet og energirettsmiljøet.

Alle medlemmene av gruppen deltar aktivt i gruppens aktiviteter. Det er ingen passive medlemmer. Det er ikke bare gruppelederen som har ansvar for gruppens aktivitet. Andre medlemmer av gruppen har ansvar for ulike aktiviteter. Noen av gruppens medlemmer er også aktive i andre forskergrupper.

Forskergruppen har ikke hatt noen stor prosess på forskningsstrategi verken på gruppenivå eller på institutt- eller fakultetsnivå og har ikke vært involvert i strategiplanprosessen ved fakultetet.

Universitetet i Oslo har etablert tverrfakultære initiativ som også ville være aktuelle for denne forskergruppa å delta i. Dette har ikke så langt gitt grunnlag for ekstern finansiering.

Fakultetet bidrar med kr. 25.000 i reisepenger, som disponeres av lederen og kan anvendes til lederens reiser eller andre formål. Det er også en avtale om reduksjon i undervisningsplikt så langt dette kan finansieres gjennom eksterne midler. Det er ikke opplyst noe om reduksjon i undervisningsplikt for forskergrupeleder som generell ordning.

Den administrative støtten har stort sett vært tilfredsstillende, men i en periode hadde vertsinstittuttet Nordisk Institutt for Sjørett, personellmessige problemer som førte til manglende økonomistyring og problem med rapportering til Forskningsrådet. Problemene ser nå ut til å være løst.

Arbeidsgiveransvaret for stipendiater og andre tilsette på eksterne midler er knyttet til Nordisk institutt for sjørett, men det hindrer ikke at disse kan ha tilknytning til andre institutt og også ha sitt arbeidssted i andre fagmiljø. Medarbeidersamtaler og oppfølging av stipendiater ligger til det instituttet der vedkommende er fysisk plassert.

Tilknytningen medlemmene har til andre fagmiljø er både en fordel og en ulempe, men tilknytningen til instituttene oppfattes likevel som en fordel.

Administrasjonen av forskergruppene er krevende. Prosjektene gruppen har skaffet gir likevel også et betydelig økonomisk bidrag til oppbygging av administrativ kapasitet.

Forskergruppen er ikke samlokalisert. De fleste forskerne har arbeidsplass i tilknytning til de fagmiljøene de tilhører. I dag er miljørettsmiljøet samlokalisert. Samlokalisering av hele eller større deler av forskergruppen ville kunne gi grunnlag for større dynamikk og mer samarbeid, men ville samtidig bryte noe av kontakten med fagdisiplinene. Lederen mener den modellen en har totalt sett er den beste faglig sett.

5.2 Sammenfattende vurdering av forskergruppen Naturressursrett

- a) Styrket kvalitet og økning av forskningen innenfor dette området på fakultetet og i norske, nordiske og internasjonale forskningsmiljøer? Den tematiske definisjonen og avgrensningen?

Det fremstår som klart at forskergruppen Naturressursrett har ført til en økt forskningsaktivitet innenfor de områder forskergruppen omfatter. Gruppen virker veldrevet, både isolert sett og i forhold til de andre forskergruppene. Den har stor aktivitet i form av seminarer, konferanser og gjesteforelesere og gjesteforskere og også omfattende publisering. Forskergruppen har lagt vekt på utvikling av forskningsprosjekter og har oppnådd mye ekstern finansiering som har gitt rom for å kunne tilsette flere stipendiater og postdoktor-stipendiater. Det er flere eksempler på fellespublikasjoner og det arbeides med planer om en generell fremstilling av ressursforvaltningsretten. En må anta at den store aktiviteten i form av seminarer og konferanser har bidratt positivt til den faglige diskusjonen på tvers av de fagområder forskergruppen omfatter. Det virker klart at tilslaget på ekstern finansiering har vært større enn det en kunne ha regnet med

å oppnå om forskergruppen ikke hadde vært stiftet. Det synes som forskergruppen har en rimelig størrelse og at alle medlemmene er aktive i arbeidet.

b) Har forskergruppen styrket samarbeidet mellom ulike miljøer ved fakultetet??

Som nevnt omfatter forskergruppen fagmiljøer ved Institutt for Privatrett, Institutt for Offentlig rett og Nordisk Institutt for Sjørett. Det er fagmiljøene i tingsrett, miljørett og energirett som gjennom dette har etablert et samarbeid som altså også går på tvers av det tradisjonelle skillet mellom offentlig rett og privatrett. Også deler av fagmiljøet i rettsøkonomi er knyttet til denne forskergruppen. Det kan således ikke være tvil om at forskergruppen har bidratt til økt samarbeid mellom faggrupper som tidligere var etablert hver for seg. Det er opplyst at faggruppen for petroleumsrett av "historiske årsaker" ikke er integrert i naturressursgruppen. Dette virker noe underlig, særlig på bakgrunn av at energirett som petroleumsrett er en del av, er omfattet, men vi har ikke fått noen nærmere opplysninger om hva som ligger bak dette forholdet.

c) Har forskergruppen skapt attraktive og fruktbare miljøer for rekrutter og seniorforskere?

Forskergruppen har en nokså god balanse mellom yngre og mer etablerte forskere, men burde kanskje ha kapasitet til å ha noen flere stipendiater. Både gjennom seminarer og konferanser og gjennom de nettverk gruppen er tilknyttet er det skapt et faglig miljø også for de yngre forskerne. Det framgår at også masterstudenter trekkes inn i forskergruppens aktiviteter. Både stipendiater og eldre forskere får tilgang til et tverrfaglig miljø som gir et bredere perspektiv. Forskergruppen har mange etablerte forskere som må regnes som fremstående på sine felter og som fungerer godt som veiledere for yngre forskere.

d) Betydning for mer systematisk forskningsledelse?

Forskerlederen for denne forskergruppen gav uttrykk for at det var både stimulerende og interessant å være leder av forskergruppen. Han fremhevet den relativt flate strukturen i gruppen og at det var flere som tok ansvar. Dette henger sammen med at gruppen har mange dynamiske og erfarne medlemmer blant de etablerte forskerne. Inntrykket er likevel at lederen har utvist et aktivt lederskap som er forankret i konsensus i gruppen og at det er gjort en stor innsats med utvikling av prosjekter og systematisk forskning som går på tvers av de fagområder som forskergruppen omfatter. Dette har gitt grunnlag for ambisiøse satsninger på større prosjekter. Det er liten tvil om at lederen av forskergruppen har gjort en stor innsats for å formulere og realisere forskningsmål for naturressursretten som ville ha vært vanskelige å realisere uten et slikt samlet fagmiljø som gruppen representerer.

e) Forskernettverk?

Forskergruppen har et bredt internasjonalt nettverk. Til dels har nok dette nettverket blitt etablert uavhengig av gruppen. Dette gjelder for eksempel det nordiske nettverket for miljørett (NELN). Etableringen av forskergruppen kan likevel ha vært med på å styrke dette nettverket. Gruppen framstår som svært profilert både i nordisk og internasjonal sammenheng når det gjelder deltakelse på konferanser og i internasjonale forskningsmiljø generelt. Gruppens evne til å skaffe eksterne midler har også i stor grad bidratt til å kunne etablere internasjonale forskernettverk.

f) Publiseringfrekvens? Publiseringskanaler?

Forskergruppen må som nevnt ovenfor, sies å ha en omfattende publiseringfrekvens. Hvor mye av dette som er et resultat av gruppens arbeid kan det være vanskelig å ha en klar oppfatning av. Det er likevel klart at en del publikasjoner er av en tverrfaglig karakter, som sannsynligvis må tilskrives samarbeidet i forskergruppen.

g) Ekstern finansiering?

Forskergruppen har hatt stor suksess med å skaffe ekstern finansiering. Flere store forskningsprosjekter er finansiert av Norges forskningsråd, særlig på Miljø 2015, men også på andre program. Både isolert sett og i forhold til andre forskergrupper framstår gruppen på dette feltet som særdeles vellykket. Det er over 6-7 år skaffet til veie 22 millioner kroner i eksterne midler.

h) Har forskergruppen hatt rimelige rammevilkår for sitt arbeid?

Forskergruppen har Nordisk institutt for sjørett som sin vertsinstitusjon. Dette har fungert bra, men det har i en periode vært problemer med økonomifunksjonen. Dette har skapt problemer, blant annet ved rapportering til Forskningsrådet. Med de omfattende eksterntfinansierte prosjektene forskergruppen har vil god administrativ støtte på dette feltet være svært viktig. Ut over dette blir det uttrykt tilfredshet med den administrative støtten. Det fremgår likevel at den administrative innsatsen fra forskergruppens leder er omfattende og en belastning. Det er her tale om en stor forskergruppe med stor aktivitet og mye ekstern finansiering. Panelet mener derfor at forskergruppelederen bør få en mer sjenerøs avlastning fra andre arbeidsplikt,er,

6 Forskergruppen Rettigheter, individer, kultur og samfunn (RIKS)

6.1 Hovedtrekkene i gruppens egenrapportering, egenrapportering fra lederen for Institutt for offentlig rett, spørsmålsformular med svar fra fakultetets forskere, årsmeldinger, rapporten fra Forskningsrådet og intervju.

Forskergruppen ble opprettet våren 2005. Gruppen har Institutt for offentlig rett som sin vertsinstitusjon. Anne Hellum har vært leder for gruppen i hele virksomhetsperioden. Hovedtemaet for forskningsgruppen har vært endringer i individets rettsstilling. Spørsmål angående diskriminering, barnets rettigheter og retten til utdanning har hørt til gruppens viktigste satsningsområder. Dessuten har betydningen av den komparative forskningen blitt tillagt vekt. Gruppen har deltatt i Universitetet i Oslo sin satsning CULCOM og har utsikter til å delta i tre av de nye tverrdisiplinære satsningene ved universitetet.

Forskergruppen er stor. Det er 16 fast ansatte hvorav 9 er professorer. Medlemmene er knyttet til Institutt for offentlig rett, Institutt for kriminologi, Senter for menneskerettigheter eller Institutt for privatrett. Dessuten inngår to postdoktorer, åtte doktorander og to eksterne medlemmer i gruppen.

Gruppen har egne lunsjseminar som faste faglige arrangement. Dessuten har den arrangert tallrike internasjonale og nasjonale konferanser og seminarer, som ofte har vært tverrdisiplinære. Av de internasjonale forskerkonferansene har fire blitt godkjente under doktorandprogrammets B-del.

Gruppens forskningsaktiviteter skjer innenfor rammen av forskningsprosjekter som hører til gruppen.

Gruppen har hatt stort gjennomslag når det gjelder ekstern finansiering. Det finnes seks NFR-prosjekter og to andre eksterntfinansierte prosjekt. Av universitetets CULCOM-midler har en fått dekket arbeidsstipend, PhD-stipend og ett masterstipend. Gruppen har et omfattende og mangesidig internasjonalt nettverk.

Hvorvidt og i hvilket omfang publisering av vitenskapelige arbeider direkte kan knyttes til gruppens arbeid er ikke lett å avgjøre, men det eksisterer fem antologier som er publiserte som resultat av samarbeidet innenfor eller mellom RIKS-prosjektet og andre prosjekter eller institusjoner. Ytterligere finns det noen publikasjoner som har tilknytning til gruppens prosjekter og satsningen på diskrimineringsretten.

Forholdet til vertsinstituttet fungerer bra. Derimot kritiseres fakultetet for at det har overlatt til forskergruppen selv å skaffe midler til postdoktor-stipend og til doktorander, noe som fører til stor arbeidsbelastning hos seniorforskerne.

Fordeler med forskergruppen har vært mer vitenskapelige diskusjoner mellom ulike institutt og fagmiljøer. Gruppen har brakt sammen folk som ikke ellers ville ha samarbeidet, og har dermed styrket forskningssamarbeidet på tvers. Det har kommet opp sampublikasjoner som kanskje ikke ville ha kommet til stand uten forskergruppen. Dessuten har opprettelsen av forskergrupper gitt samarbeid med eksterne aktører en bred institusjonell forankring. Mens slikt samarbeid tidligere foregikk mellom seniorforskere på individnivå eller mellom mindre miljøer, har det nå blitt bredere deltakelse med sikte på å innlemme stipendiater og postdoktor-stipendiater.

Forskergruppen fungerer fint, og de forskjellige hovedtemaer som det blir arbeidet med i gruppen har ikke ført til noen egentlig ”oppdeling” i undergrupper. Negativt er derimot at det går så mye tid med til ledelse av gruppen.

6.2 Sammenfattende vurdering av forskergruppen RIKS

a) Styrket kvalitet og økning av forskningen innenfor dette området på fakultetet og i norske, nordiske og internasjonale forskningsmiljøer? Den tematiske definisjonen og avgrensningen?

Inntrykket er at forskergruppen har ført til økt aktivitet når det gjelder den tverrfaglige og interdisiplinære forskningen og konferanser og seminarer innenfor gruppens tematikk.

b) Har forskergruppen styrket samarbeidet mellom ulike miljøer ved fakultetet?

Forskergruppen har uten tvil hatt betydning for det økte samarbeidet mellom institutt og sentrer ved fakultetet. Dessuten har den hatt betydning for et aktivt samarbeid mellom ulike disipliner på universitetsnivå.

- c) Har forskergruppen skapt attraktive og fruktbare miljø for rekrutter og seniorforskere?

Forskergruppen har uten tvil skapt et fruktbart og velfungerende miljø for å rekruttere både stipendiater og eldre forskere.

- d) Betydning for mer systematisk forskningsledelse?

Det synes å eksistere en spenning i lederrollen mellom på den ene siden gruppens eller prosjektenes felles retning med prosjektsøknader, seminarer og publikasjoner og på den andre siden den enkelte forskerens frihet.

- e) Forschernetverk

Forskergruppen har et bredt internasjonalt nettverk for samarbeid med nordiske, europeiske og uteneuropeiske forskermiljøer, noe som dels er en følge av forskergruppens aktiviteter, dels er en følge av lederens og andre seniorforskere internasjonale forskerprofil og forskningsinteresser.

- f) Publiseringfrekvens? Publiseringskanaler?

Hvorvidt deltagelsen i forskergruppen direkte har påvirket publiseringfrekvensen eller publiseringskanalene kan vi vanskelig ha noen velbegrunnet oppfatning om. Det har utkommet fem sampublikasjoner innenfor rammen for forskergruppens prosjekt.

- g) Formidling? Profilering?

Flere av gruppens medlemmer har en svært utadrettet profil og det er eksterne deltakere på gruppens seminarer og konferanser. Formidling og spredning av gruppens forskningsresultater synes å være god.

- h) Ekstern finansiering?

Forskergruppen har vært svært framgangsrik med å få ekstern finansiering. En kan anta at forskergruppens eksistens har bedret finansieringsmulighetene. Det er likevel umulig å vurdere om og i hvilken grad dette er et resultat av forskergruppens eksistens eller om det følger av at gruppens forskningsområde sammenfaller med Universitetet i Oslos strategiske satsningsområde. Dessuten har gruppens leder også tidligere vært svært aktiv og framgangsrik når det gjelder å skaffe finansiering av forskingsprosjekt.

- i) Rimelige rammevilkår for forskergruppen?

Instituttet sin rolle er viktig i det administrative arbeidet. Derimot blir det uklart hvordan forholdet mellom forskergruppen og fakultetet fungerer, særlig når det gjelder rekruttering av doktorander og andre forskere med ekstern finansiering. Lederens forskningsprofil, egne nettverk

og arbeidssatsning spiller en svært stor rolle når det gjelder forskergruppens aktiviteter og fremgang.

7 Forskergruppen Konstitusjonelle studier

7.1 Hovedtrekkene i gruppens egenrapportering, egenrapportering fra lederen for Institutt for offentlig rett, spørsmålsformular med svar fra fakultetets forskere, årsmeldinger, rapporten fra Forskningsrådet og intervju.

Forskergruppen er opprettet ved dekanbeslutning av 7.2.2006, altså litt senere enn de fleste av gruppene.

Gruppens arbeidsfelt er en rekke kjernesporsmål i den konstitusjonelle retten, så som forholdet mellom rett og demokrati, rettsregelhierarki, rettslige og politiske institutt, rettslig og annen kontroll med forvaltningen, samt rettigheter, politisk og rettslig ansvar. Hovedvekten innenfor disse er naturligvis på problemstillinger av forfatningsmessig karakter. I tiden framover er hovedfokus lagt på jubileet i 2014.

Gruppen består av ca. 30 medlemmer med svært ulikt aktivitetsnivå. I gruppen inngår også forskere fra andre fakulteter. Det er en overvekt av seniorforskere, men også 6 stipendiater og en vit.ass. Instituttlederen har generelt fremhevet forskningsgruppens betydning for stipendiatene, og dette understøttes av stipendiatenes svar på spørreskjemaene. Gruppens leder er Eivind Smith. Gruppen har Institutt for offentlig rett som vertsinstitutt.

Gruppens arbeid har ført til en styrking av en del forskningsprosjekter. Gruppens virksomhet til nå har dessuten ikke minst bestått i å arrangere en rekke seminarer og konferanser, hvorav en del har vært internasjonale. Det arbeides med en verdenskonferanse. Dessuten er det faste lunsjseminar på fakultetet. Det er en fast kjerne på omkring 12 av de 30, som deltar.

Gruppens medlemmer er generelt produktive. I egenrapportene fremheves en rekke rapporter som viser en særlig sterk tilknytning til forskergruppen som sådan. Det samme har instituttlederen fremhevet om forskningsgruppene som helhet.

Det er en del aktive nettverk, herunder ikke minst gode kontakter med franske universiteter.

Det eksisterer et tverrfakultært prosjekt med NFR-finansiering. I selvevalueringen fremheves at hverken seniorforskere eller yngre forskere har plass til andre eller flere prosjekter enn de nåværende, samt det store arbeid, som kreves ved utformingen av finansieringssøknader m.m.

Forholdet til vertsinstituttet synes velfungerende, selv om forskningsgruppelederen gjerne så at visse funksjoner ble lagt ut til gruppen gjennom tildeling av en vit.ass. og en større basisbevilgning.

Egenevalueringen fremhever at gruppens virksomhet har gitt langt større muligheter for diskusjon om faglige spørsmål. Den har skapt grunnlag for utenomfakultære og internasjonale kontakter og nettverk. Lederen peker på, at gruppen har stimulert til miljøbygning og vekst. Det har kommet

inspirasjon utenfra til den forskningen som skjer innenfor kjerneområdet. Det pekes også på at arbeidet i gruppen har hatt stor betydning for videreutviklingen av undervisningen i faget. Det pekes også på at det er en risiko for at personer som ikke inngår i gruppene, blir isolert.

7.2 Sammenfattende vurdering av forskergruppen Konstitusjonelle studier

Den tematiske avgrensning av gruppen er velbegrunnet og klar. Gruppen fungerer godt. Gruppen har hatt en vesentlig betydning for forskningens kvalitet og kvantitet. Det er sannsynlig, at noen av de store prosjektene, som verdenskonferansen og Jubileum 2010, ikke ville ha vært mulige å gjennomføre uten samarbeid av denne eller liknende karakter.

Gruppen har styrket samarbeidet mellom forskjellige miljøer innenfor og utenfor fakultetet. Det er skapt et bedre miljø, ikke minst for rekrutter og stipendiater. Gruppen synes å ha skapt mulighet for fellesprosjekter. Det er vanskelig å tenke seg andre modeller, som ville gi bedre muligheter for å initiere og utvikle spennende (felles)prosjekter.

De eksterne nettverkene synes gode.

Det er en god frekvens og kvalitet i forskningspublikasjonene og en må anta at dette er et resultat av gruppens arbeid.

Formidlingen og profileringens synes helt i orden. Det kan fremheves at det er arrangert offentlige møter om sentrale spørsmål.

Gruppen har faktisk oppnådd ekstern finansiering. Gruppen synes ikke å ha et helt avklart syn rundt spørsmålet om eksterne prosjekter. På den ene side fremheves muligheten for flere prosjekter hvis det fantes en bedre administrativ støtte. På den andre side sies det at det ikke ville være praktiske muligheter for å gjennomføre nye store prosjekter.

Man burde antagelig overveie å gi gruppelederen større grad av avlastning for andre plikter.

Gruppen bør opprettholdes.

8 Forskergruppen Samfunnskontroll og rettsikkerhet

8.1 Hovedtrekkene i gruppens egenrapportering, egenrapportering fra lederen for Institutt for offentlig rett, spørsmålsformular med svar fra fakultetets forskere, årsmeldinger, rapporten fra Forskningsrådet og intervju.

Forskergruppen ble opprettet ved dekanbeslutning av 7.2.2006, altså litt senere enn de fleste av de øvrige. Gruppens arbeidsfelt er de nye utfordringer som samfunns- og rettsutviklingen har skapt for strafferetten og straffeprosessretten. Der tenkes her på nykriminalisering og nye etterforskningsmetoder; internasjonaliseringen, herunder nye rettskilder; den økte bruken av administrative sanksjoner og oppløsningen av den skarpe grensen mellom offentlig rett og privatrett.

Tematisk fremheves: Nye former for kriminalitet f. eks. økonomisk kriminalitet, terrorisme og internettkriminalitet og myndighetenes kontrollvirksomhet og rettstatsprinsipper.

Gruppen består av godt 30 medlemmer, herunder 9 stipendiater og 6 eksterne. Halvdelen er passive medlemmer, mens ca. 10 er særlig aktive. De midlertidige ansatte er mer engasjerte i gruppens arbeid enn de fastansatte. Det påpekes at det er en risiko for at seniorforskere vil melde seg ut hvis deltagelsen gjøres mer forpliktende.

Gruppens leder er Heidi Mork Lomell. Inntil 2009 var det Ragnhild Hennåm. Gruppen har Institutt for offentlig rett som vertsinstitutt. Gruppen har initiert to større forskningsprosjekter og gjennomført en rekke seminar m.m., herunder løpende lunsjseminar. Gruppen har forbedret og styrket kontakten mellom den juridisk-dogmatiske og den samfunnsvitenskapelige delen av fakultetet.

Der er oppnådd eksterne midler til "Justice in the risk society" fra NFR og EU-støtte til "Crimmigration control: crime control in the borderlands of Europe". Det publiseres mye og bredt – bøker, artikler og debattindlegg i norske og engelskspråklige tidsskrifter m.m.

Der er et godt og stort internasjonalt nettverk.

8.2 Sammenfattende vurdering av forskergruppen Samfunnskontroll og rettssikkerhet

Gruppens område er tematisk svært stort og ganske heterogent. Det ville kunne være en fordel med en viss innsnevring av fokus.

Gruppen fungerer godt og har oppnådd gode resultater. Det er noe usikkert, hvor mye de oppnådde resultater skyldes etableringen av forskergruppen.

Forskergruppen synes klart å ha styrket samarbeidet mellom forskjellige miljøer på fakultetet. Det synes i særlig grad å være skapt en positiv struktur for stipendiatene, som kommer hurtigere inn i miljøet, får tettere kontakt med seniorforskere og skriver bedre publikasjoner.

Det uttales en kritikk av at forskningsgruppene ikke i høyere grad blir dratt inn i fakultetets planlegging. Evalueringsgruppen har stor forståelse for at en ser dette som ønskelig, men den mangler tilstrekkelige opplysninger til å kunne dra slutninger om i hvilken grad gruppene trekkes inn i dag og hvordan det i tilfelle bør skje mer detaljert.

De eksterne nettverkene er svært gode.

Publiseringsfrekvensen er tilfredsstillende, -kvalitet og -struktur (kanaler) og formidlingen og profileringen fungerer godt.

Det er gode resultater med hensyn til ekstern finansiering.

Konklusjonen er at gruppen bør bevares, men det synes å være grunn til å overveie en begrensning av den heterogene emnekretsen.

9 Forskergruppen Rett, samfunn og historisk endring

9.1 Hovedtrekkene i gruppens egenrapportering, egenrapportering fra lederen for Institutt for offentlig rett, spørsmålsformular med svar fra fakultetets forskere og årsmeldinger, rapporten fra forskningsrådet og intervju.

Forskergruppen ble opprettet den 1.1.2008 og har således eksistert i bare to og et halvt år. Gruppen har Institutt for offentlig rett som sitt vertsinstitutt. Dag Michalsen har vært leder for gruppen. Det fremste målet for gruppen har vært å styrke den rettshistoriske forskningen ved fakultetet. Forskergruppens fokus har vært på fire delområder: det forfatnings- og folkerettshistoriske prosjekt (1814-2014), norsk ressursrettshistorie, nyere europeisk og norsk rettsvitenskapshistorie og på metodiske temaer.

Forskergruppen er liten. Antallet fast ansatte er fire (alle professorer). Av disse er to knyttet til Institutt for offentlig rett, en til Institutt for privatrett og en til Senter for Europarett. Ytterligere inngår en postdoktor og tre stipendiater i forskergruppen. Dessuten har gruppen seks eksterne medlemmer. Bare lederen og en professor er hundre prosent knyttet til forskergruppen, og det finnes ingen fulltidsansatte rettshistorikere som stipendiater i gruppen.

Gruppen holder lunsjseminarer på fredager 1-3 ganger i måneden. Dessuten har en satset på seminarieserien "forskergruppen møter stipendiater", som har vært åpen for alle stipendiater ved fakultetet som er interesserte i rettshistoriske spørsmål. Dessuten har gruppen arrangert flere nasjonale og internasjonale forskerseminar og gjesteforelesninger.

Et av de viktigste målene for gruppen har vært å skaffe ekstern finansiering til forskning med tilknytning til den historiske dimensjonen av retten. Gruppen har fått ekstern finansiering for prosjektet Norges Bank 1816-2016. Dessuten har gruppen arbeidet med et større internasjonalt folkerettshistorisk prosjekt og fått forskergruppestatus for 2012-2013 ved Senter for høyere studier (CAS) ved Det Norske Vitenskapsakademi. Dette innebærer tilgang til senterets lokaler og ressurser og ekstra midler til gruppens virksomhet. Gruppen har et omfattende internasjonalt nettverk med kontakter til nordiske og europeiske forskningsmiljøer.

Til forskjell fra det som gjelder for de andre forskergruppene, er det her ikke vanskelig å avgjøre i hvilket omfang publisering av vitenskapelige arbeider direkte kan knyttes til gruppens arbeid. Gruppen har to egne publikasjonsserier: Rettshistoriske studier og Oslo Studies in Legal History. Gruppens medlemmer har også publisert arbeider i andre fora.

Forholdet til vertsinstituttet fungerer uten problem.

Av vårt underlag framgår at en synes at fordelene med forskergruppen er at den har synliggjort den historiske dimensjonen av rettsutviklingen hos forskere ved fakultetet. Den har bidratt til at bygge broer til andre emner og mellom instituttene på fakultetet.

Videre synes en at samarbeidet med andre forskningsenheter både i Norge og internasjonalt har økt. Dessuten har det blitt mye lettere å søke og å få ekstern finansiering. Det har vært viktig å

kunne søke om penger i gruppens navn og å kunne vise at det eksisterer en forskningsenhet med en egen identitet og spesielle kvalifikasjoner.

9.2 Sammenfattende vurdering av forskergruppen Rett, samfunn og historisk endring

- a) Styrket kvalitet og økning av forskningen innenfor dette området på fakultetet og i norske, nordiske og internasjonale forskningsmiljøer? Den tematiske definisjonen og avgrensningen?

Inntrykket er at forskergruppen har ført til en økt forskningsaktivitet i rettshistorie. Dessuten har vitenskapelige diskusjoner mellom ulike emner og disipliner om rettsutviklingens historiske dimensjon økt. Forskergruppens leder var svært positiv til de aktiviteter og muligheter for tversgående forskingssamarbeid som forskergruppen skaper. En kan anta at dette sammen med intensivt internasjonalt samarbeid, medfører økt kvalitet og kvantitet i forskningen.

- b) Har forskergruppen styrket samarbeidet mellom ulike miljøer ved fakultetet?

Forskergruppen har hatt betydning for det økte samarbeidet mellom forskere fra ulike emner og institutt ved fakultetet.

- c) Har forskergruppen skapt attraktive og fruktbar miljø for rekrutter og seniorforskere?

Forskergruppen er ny og har ganske få medlemmer. Den har ennå ikke kunnet rekruttere nye seniorforskere eller skaffe finansiering for å rekruttere doktorander.

- d) Betydning for mer systematisk forskningsledelse?

Lederen fremhevet at det var morsomt og stimulerende å være leder for denne forskergruppen. Etersom forskergruppelederen er professor i rettshistorie og alle hans medarbeidere hører til gruppen, er det vanskelig å skille mellom hans rolle som leder for emnet og hans rolle som leder for forskergruppen.

- e) Forskernettverk?

Forskergruppen har et godt internasjonalt nettverk og gode kontakter med forskere fra andre disipliner.

- f) Publiseringfrekvens? Publiseringkanaler?

Hvorvidt deltagelsen i forskergruppen direkte har påvirket publiseringfrekvensen har vi vanskelig for å ha noen velbegrunnet oppfatning om.

- g) Formidling? Profilerings?

Formidling og spredning av gruppens aktiviteter og forskningsresultater synes å være tilfredsstillende

h) Ekstern finansiering?

Forskergruppelederen mente klart at det ikke ville vært mulig å oppnå den eksterne finansieringen til forskningsprosjektene som gruppen har skaffet, uten forskergruppestatus.

10 Almennelige synspunkter

Har forskergruppene fungert som de skulle?

Dette spørsmålet kan ikke besvares uten at en gjør klart for seg hva som var tanken med forskergruppene. I følge retningslinjene for forskergruppene skulle de:

- styrke forskningssamarbeidet ved fakultetet
- legge til rette for mer systematisk forskningsledelse
- skape attraktive og fruktbare fagmiljø for nyrekruttede forskere og seniorforskere
- skape plattformer for eksternfinansiert forskning og for eksternt forskningssamarbeid

Det gjør seg for oss ikke gjeldende noen tvil om at om opprettelse av forskergrupper både har økt forskningsintensiteten og styrket forskningssamarbeidet innenfor fakultetet. Grensene mellom instituttene har på en positiv måte blitt betydelig oppmyket gjennom tilkomsten av tversgående forskergrupper.

I forhold til spørsmålet om tilrettelegging for systematisk forskningsledelse, kan påpekes at dette ikke har skjedd i form av påvirkning fra universitetets eller fakultetets ledelse. Selve ledelsesarbeidet for forskergruppene har derimot lagt til rette for at det nå finnes rammer og struktur for forskergruppene. Ledelsesoppgavene går også ut på å få alle til å fungere sammen. Alle som vi intervjuet har fremhevet lederens betydning. Det er viktig at fakultetet identifiserer "ildsjelene" og støtter dem, men samtidig kan fakultetet ikke bare forlite seg på dem. Det er viktig at fakultetet ser til at gruppen fungerer og overlever når det skjer endringer i ledelsen av gruppene. Dynamikken i gruppen er viktig og fakultetet bør se til at systemet med forskergrupper ikke byråkratiseres. Ikke alle forskergruppene har noen tydelig leder, men snarere en leder som er prosjektleder (se gruppen CeRMIT)), noe som er et tegn på at gruppen ikke virkelig henger sammen som en forskergruppe.

Har opprettelsen av forskergrupper ført til at det er skapt attraktive miljøer?

På dette spørsmålet vil vi svare et ubetinget ja. Dette er særskilt fremhevet og må sees som svært positivt for stipendiatene, som alle tidlig bør inviteres til og tilbys mulighet om å få delta i forskergrupper.

Av svarene på spørsmålsformularet framgår at forskere som deltar i forskergrupper overveiende ser positivt for ikke å si svært positivt på forskergruppene. Det brukes ord som "vitalisering", "stort utbytte", "mer relevant forskning", "nyttige tilbakemeldinger" på egen forskning, "bredere perspektiv i eget forskningsarbeid" etc., men det skal også sies at det i dette materialet finnes flere kommentarer som antyder at ikke alle kjenner seg delaktige. En svarer f.eks. "ikke medlem", "ikke mye utbytte så langt" og "ikke aktuelt" på de ulike spørsmålene. Det er viktig at det ikke

blir noe press på forskerne slik at de kjenner seg tvunget til å gå inn i en forskergruppe. Av forskergruppens struktur og formål følger at det både reelt og formelt bør være mulig og helt akseptabelt å stå utenfor.

Eksternfinansiering og eksternt forskningssamarbeid?

I begge disse henseender har forskergruppene hatt positive virkninger. Imidlertid kan ikke fremgangen måles bare gjennom volumet på den eksterne forskningsfinansieringen, ettersom tilgangen på slik varierer for ulike grupper. Det er likevel viktig at forskergruppene har oppmerksomhet og ambisjon i retning av ekstern finansiering, ikke minst for også å forsøke å påvirke hvordan den eksterne forskningsfinansieringen utformes.

Det eksterne forskningssamarbeidet har blitt styrket, i alle fall i flere av gruppene. Tilhørighet til forskergruppen åpner nye muligheter til internasjonalt samarbeid.

Vi vil avslutningsvis forsøke å besvare følgende generelle spørsmål:

Er systemet med forskergrupper bra? Kan det forbedres? Skal forskergruppene videreføres?

Forskergruppemodellen har vært en klar suksess. Det har gjennom den blitt oppnådd at den ellers på mange måter rigide strukturen på fakultetet (fakultet, institutter og faggrupper) har blitt oppmyket. Dette synes at ha hatt en merkbart positiv virkning, ikke minst gjennom en bredere orientert forskning, en større åpenhet for problemstillinger og metoder, en større bredde nasjonalt og internasjonalt, samt en bedre integrasjon av doktorander i det allmenne miljø. Selv om det er særdeles vanskelig å kvantifisere, nærer vi ingen tvil om at dette har økt kvaliteten på fakultetets forskning så vel på doktorand- som på seniorforskernivå.

Når dette er sagt vil vi framføre følgende: En forskergruppe må selv definere sin rolle og i det ligger bl.a. at den må trekke opp rammene for gruppens oppgaver. En må ta stilling til om en vil være en gruppe som driver et felles forskningsprosjekt, der en arbeider innenfor samme område og – selv om en ikke sampubliserer alt – utveksler bidrag og har innflytelse på hverandres forskning, om en vil være et diskusjonsforum for metodediskusjon m.m., eller om en mer vil ha karakteren av et nettverk for informasjonsutveksling. Vi ser det som en god modell, som en av gruppene gjorde rede for, at en har en mer fast indre aktiv gruppe, som er den egentlige forskergruppen, og så at en har en ”mailing list” av interesserte. Det bør være ”fri bevegelighet” mellom disse nivåene.

I følge fakultetet skal en forskergruppe gå på tvers av instituttgrensene ved at den omfatter deltakere fra flere institutter, men ligge innenfor fakultetet. Vi mener at vi kan se de bakenforliggende grunnene til dette, men mener at det burde finnes rom for grupper som er tverrdisiplinære innenfor et institutt eller som er tverrfakultære, og at det også bør være rom for å ta med deltakere med hjemstavn utenfor Universitetet i Oslo.

Det er riktig og viktig at forskergruppene ikke tildeles administrative funksjoner, f.eks. personalansvar og regnskapsansvar. Forskergruppene har likevel et visst administrativt ansvar for sitt eget arbeid (seminarer, gjesteforelesere, søknader om forskningsfinansiering m.m.). Fakultetet bør sørge for å kompensere for dette administrative arbeidet. Forskergruppene får i dag

25 000 kr, noe som må anses som alt for lite. Lederen får ikke noen avlastning av sine øvrige arbeidsoppgaver. En viss avlastning mener vi vil være på sin plass.

En stor fordel med forskergruppene er at de har brutt opp den tidligere noe rigide grensen mellom instituttene. Relasjonen til vertsinstituttene fungerer bra. For fakultetet har forskergruppestrukturen ført til at det er innført en ny organisasjonsstruktur og vi er ikke overbeviste om at fakultetet har utnyttet alle de muligheter som dette innebærer. Forskergruppelederne så for eksempel gjerne at de blir mer involverte i fakultetets beslutningsprosess i spørsmål som gjelder forskningen, f.eks. vedrørende rekrutterings- og strategiprosesser. Det eksisterer nå en ny utfordring mellom de klassiske "kjerneområdene" og de "nye" problemområder som forskergruppene har kommet til å fokusere på. Rettsvitenskapen må forholde seg til de samfunnsproblemer som ikke direkte dekkes av emnene i grunnutdanningen. Samtidig trengs en grunnleggende teoretisk og dogmatisk kunnskap for den juridiske kompetansen. I dette ligger en utfordring for fakultetet. Forskergrupper kan være et virkemiddel for å medvirke til å løse dette problemet. Panelet har ikke mandat til og ikke tilstrekkelig grunnlag for å uttale seg om hvorvidt opprettelsen av forskergrupper har eller bør ha noen innvirkning på den øvrige struktur på fakultetet. Vi har derfor heller ingen mulighet for å vurdere om det ville være hensiktsmessig å fjerne den klassiske instituttstrukturen, slik det f.eks. har skjedd i Bergen og København.

Kommunikasjonen fra og innenfor forskergruppene på internett burde skje gjennom en felles modell og så vel på norsk som på engelsk.

Når det gjelder spørsmålet om de eksisterende forskergruppene skal videreføres blir det avgjørende hvordan dette i så fall gjøres. Det var en lang forberedelsesprosess, som omfattet vidtgående beslutninger, som krevdes for å skape de nåværende forskergruppene. Vårt allmenne inntrykk er at denne prosessen ble håndtert på en god måte av fakultetet. Prosessen ble kjennetegnet av frivillighet, men det var fakultetet som styrte prosessen. Fraværet av for mye "top down" styring har av forskerne blitt opplevd som positivt og har sikkert medvirket til den store oppslutning av systemet med forskergrupper som vi møtt. Flere av gruppene har hatt en spire i allerede igangværende samarbeid og en kan si at gruppene i en viss grad har vært "selvdannende". Hvorvidt denne prosessen kan gjentas i en nær framtid med nye konstellasjoner av forskere er usikkert. Det er med den nåværende forskergruppestrukturen ikke så store forutsetninger for at spontane nye grupperinger, som kan danne spirer til nye forskergrupper oppstår. Fornyelse skjer kanskje derfor best gjennom en slags "knopp-skytningsprosess" og det kan kanskje være grunn til å også gi rom for mer kontakt og felles aktiviteter forskergruppene mellom. Det er ellers en risiko for at det som framstår som innovativt og nyskapende i dag etter noen år stivner i formene. Med andre ord bør fakultetet, samtidig som de nåværende forskergruppene i de fleste tilfelle bør få fortsatt støtte, arbeide for å gjøre det mulig for nye spirer til forskergrupper å oppstå. De positive elementer i den nåværende strukturen vil neppe alle kunne overleve en formalisering, som alt for lett vil bli til en byråkratisering. Vi ser hovedårsaken til suksessen for forskningsgruppene i det engasjement som en rekke ildsjeler har vist og viser. All erfaring viser at det er vanskelig å bevare et slikt engasjement i faste, langvarige strukturer. Det avgjørende blir således om en er i stand til å skape et miljø hvor nye grupper hele tiden oppstår og utvikles.

Vi vil ikke anbefale en generell videreføring av alle gruppene. Det er noen som allerede i praksis fungerer som to grupper, noen andre vil foreta en ”knoppskytning” av en undergruppe. Av våre uttalelser i tilslutning til de enkelte forskergrupper ovenfor framgår, i den grad vi har noen klar oppfatning, hvordan vi ser på videreføring av de respektive grupper.

Det finns ikke noen ideell størrelse som vil passe for alle forskergrupper. Spørsmålet om hvor stor en gruppe skal eller kan være, må bedømmes ut i fra gruppens formål og øvrige forutsetninger som foreligger for å kunne fungere som en gruppe. Når gruppen blir stor bør en overveie om det er tjenlig å gi deltakerne ulike roller, der noen utgjør ”kjernen” i forskningsarbeidet, andre ligger tett inntil denne kjernen, mens atter andre mer har en ”satellitrolle”, som består i at en er med på postlisten og at en av og til kommer på seminarer, etc. Avhengig av det vi ovenfor sagt om hvordan gruppene vil definere sin rolle, bør fakultetet overveie ulike løsninger for fremtiden. Om en skal arbeide med et system med forskergrupper bør de kontinuerlig vurderes ut i fra oppstilte mål. I et velfungerende system med forskergrupper bør hele tiden finnes rom for at nye grupper kan oppstå og eksisterende grupper kan legges ned.